



UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Jacobi Alvarez de Paz Opera

De Exterminatione Mali, Et Promotione boni - Libri quinque

Álvarez de Paz, Jacobo

Lvgdvni, 1613

Christum seruatorem nostrum esse humilitatis magistrum. Cap. 3.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-77843](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-77843)

sustentat, & ad tantam molein sustinendam debita firmitudinem habet. Quamobrem, o iuste, si cupis in corde tuo, atque in mente tua Deo domum sanctitatis erigere, ab imo humilitatis incipe, quia quicquid sine illa edificaueris, subito corruet, & labor tuus fructu vacuus permanebit. Audi Cæsarium Arelatensem Episcopum, veritatem hanc manifestè prædicantem. Er qui spiritualem fabricam edificare, Christo adiuuante, coepistis fundamentum veræ religionis supra petram humilitatis collocare debetis. Quælibet enim fabrica, quamuis sublimis & ampla sit, si firmum non habuerit fundamentum, citò delabitur in ruinam. Sic est, fratres dilectissimi, & constructio spiritualis. Quælibet bona quis habeat, si veræ humilitatis fundamentum habere noluerit, firmiter stare non poterit. Fundamentum aliud nemo potest ponere, (sicut dixit Apostolus) præter id quod positum est, quod est Christus Dominus. Duo enim ædificia, & duæ ciuitates à mundi initio constructur: vnã ædificat Christus; alteram diabolus: vnã ædificat humilis; aliam superbus: vnã humiliatur, vt firmiter surgat: alia erigitur, vt infeliciter cadat. In fabrica Christi, qui ædificantur de imis, leuantur ad summa: in fabrica verò diaboli, de summis ad ima præcipitantur. Sic ille. Fidem igitur pro fundamento quidem habe (neque enim volumus ab ea suam prerogatiuam auferre) & eam vt caput, ac vitæ spiritualis initium omnibus antepone, cuius habitus si in te permanerit, magna spes elucet à peccatis resurgendi, licet ea grauissima atque enigmatica extiterint: at si discesserit, donec iterum ad eam redeas, non est vnde Dei gratiam iterum & iustitiam resumas. Eam, inquam, salutis fundamentum agnosce, sed & humilitatem etiam fundamentum reputa, quatenus mentem tuam Deo & Ecclesie subdit, vt te in disciplinam eius dedas, & animum pusillorum in Christo, quibus paratum est regnum cælorum, facit vt non respuas, neque contempnas.

Christum Seruatorem nostrum esse Humilitatis Magistrum.

CAPVT III.

ILIVS Dei, carne nostra tectus, ac humana natura velatus, ad hoc venit in mundum, vt nos ab omni peccato liberaret, & omnem honestatem virtutemque doceret. Ideoque inspirante Deo, ac Patre eius, ab hominibus absolutè, & sine aliquo addito præceptor vocatus est, vt ipsum nomen asstueret eum ad hoc nobiscum fuisse conuersatum, vt non hanc, aut illam virtutem nobis traderet, sed vniuersarum virtutum doctrinam instillaret. Eandemque nuncupationem illi sacræ pagine vtriusque fœderis indiderunt, vt eum vniuersæ disciplinæ Christianæ doctorem esse monstrarent. Isaias enim ait: Ecce testem populis dedi eum, ducem ac præceptorem gentibus. Testem & ocularem Christum vocat, qui Deum viderit: Ducem, quia saluandos præit, & in æternas mansiones ducit: & præceptorem, quia eos omnem iustitiam efficaciter docet. Et ipse Dominus ad Ioannem effatus est de se: Sine modo, sic enim decet nos implere omnem iustitiã; omnes, inquam, virtutis actiones, vt homines ex totius perfectionis magistro, non vnã tantum, aut aliam, sed cunctas addiscant. Per Moysen quoque scriptum est: Ecce ego mittam Angelum meum, qui præcedat te, &

A custodiat in via, & introducam in locum, quem parauit. Nam & iste Angelus, id est, nuntius missus à Patre, secundum Cyprianum, non est alius quam Christus, qui venit nota facere nobis quæcumque audiuit à Patre suo. Cui concinit Augustinus dicens: Qui ergo dixit, nomen meum est in illo Iesu, ipse est verus Iesus, rector, & ductor populi in hæreditatem vitæ æternæ. Ob hanc autem causam Dominus via vocatus est; quia dum eius monitis acquiescimus, & exempla virtutum sequimur, in cælum euolamus. Ego, ait ipse, sum via. Dauid quoque de eo ad Patrem loquens: Vt cognoscamus in terra viam tuam, in omnibus gentibus salutem tuam. Quid times, inquit Augustinus, ipsum Dominum loquentem introducens. Per me ambulas, ad me ambulas, in me requiescis. Quid ergo ait, cognoscamus in terra viam tuam, nisi, cognoscamus in terra Christum tuum? Ipse itaque, qui non pars viæ, sed tota via: qui non pars veritatis aut vitæ, sed tota veritas, aut vita est; non alicuius partis perfectionis aut virtutis, sed totius virtutis ac perfectionis magister est. Verè enim Dominus solus Dux populi sui est, & non est cum eo Deus alienus. Oporteret autem alium ducem cælestis itineris quærere, si vnum tantum genus virtutis ipse nos doceret, & non omnes ad perfectionem necessarias ostenderet.

B Et si verò hoc ita sit, aliquid magnum & excellens dicimus, cum Christum humilitatis magistrum vocamus. Quod sanè ipsiusmet Domini assertio fateri compellit. Nam & ille speciali quadam ratione se præceptorem humilitatis exhibuit, cum ita loquutus est: Discite à me, quia mitis sum & humilis corde. Et cum iterum dato in lotionem pedum discipulorum insigni humilitatis exemplo, dixit: Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis. Quare ergo Christus omnium virtutum Magister, speciali ratione humilitatis est Magister? Quia ab ipso momento incarnationis suæ, vsque ad extremum halitum vitæ suæ, perpetuò humilitatem docuit, quia eam illustrissimis exemplis & aperitissimis verbis prædicauit; quia ad hoc venit in mundum, vt opus eximie humilitatis exerceret: quia omne, quod ipse est, & quod per merita sua hominibus lucratus est, humilibus corde promisit. Vt autem hoc intelligas, o lector, apud te cogita, doctorem aliquem magnum, ac omnium scientiarum peritissimum, ex longinquis regionibus ad scholas alicuius academice venisse, qui se, & magistrum Theologiæ nominet, & Theologiam perpetuò doceat, licet aliquando oblata occasione alias quoque scientias exponat, qui habitu & gestu, & (quod magis est) vitâ se Theologiæ magistrum, nempe humilem, cautum, & mundi contemptorem, ac legis diuinæ obseruatorem ostendat, qui demum vniuersa, quæ possidet, discentibus à se Theologiam, promittat. Quis ambiget hunc speciali ratione esse Theologiæ præceptorem, licet alias etiam scientias profiteatur, & doceat? Sed quid si alias scientias doceret, vt Theologiæ intextas, vt ei seruientes, vt ad eius perfectionem & absolutissimam cognitionem adiuuantes? certè iam nullus esset ambigendi locus, quin ipse Theologiæ magister esset præcipua ratione nominandus. At quid denique esset, si hic doctor ita Theologiam traderet, vt qui eam ab eo non disceret, nihil omnino aliarum scientiarum ab eo possit discere? An iam dubitares ei nomen Theologi aut magistri Theologiæ concedere, & hoc titulo tanquam præcipuo eum exornare? Non, vt opinor. Sed hæc omnia in Christum quadrant, propter quæ speciali ratione magister humilitatis dici debeat, licet alias etiam virtutes edoceat.

C **D** **E**

Cyp. 2. ad Quir. c. 1.

Aug. 16. contra Faust. c. 19.

Ioan. 14. 6. Psal. 66. 3. Aug. 16.

Deuter. 32. 12.

Matth. 11. 19.

Ioan. 13. 15.

Cæsar. hem. 11.

Cor. 3. 11.

Isaia 55. 4.

Matth. 3. 15.

August.
tract. 7.
in Ioan.

D. Th. 3.
p. 2. 1. ar.
4.

Ioan. 1.
29.
Beda. ib.

Ecl. 10.
15.
R. man.
5. 12.

Luc. 2.
12. 21.

Matth.
18 3.
Chrysost.
hom. 59.
in Mat.

Christus igitur humilitatis Magister appellari voluit. Et quod est nomen magistri humilitatis? Certè si attentè hoc contemplerur, multiplex nomen Christo Seruatore nostro inditum est, quod ipsum Magistrum fuisse humilitatis astruat. Interrogas, quod sit nomen magistri humilitatis? In primis Iesus, Salus, aut Saluator. Quomodo autem id sit, accipe. Quid dicit Augustinus? Quid, ait, magnum fuit regi saeculorum, regem fieri hominum: Dicamus & nos: Quid magnum fuit saluti Angelorum saluatorem fieri peccatorum? Si ergo Christo nomen humilitatis est regem hominum & salutem Angelorum dici; multo melius nomen humilitatis erit saluatorem foetidissimorum peccatorum nominari. Nonne insignis humilitas esset, si rex potentissimus se redemptorem temporalem vilissimi mancipij diceret, & eius redimendi gratia in terras infidelium iret? Sit ergo ineffabilis humilitas Christi, quod se redemptorem humani generis vocauit, mancipij despectissimi, & vt eum redimeret, in mundum descendit. Descendit ille primò & præcipuè ad redimendum nos ab originali peccato, quemadmodum Angelicus doctor ait; adeò vt si solum esset originale peccatum, & nullum actuale, dignaretur ipse ad illud delendum venire; & si peccatum per originem tractum non esset, & actualia peccata essent, præcipuè si essent pauca, vero similis est, quod pro illis delēdis non esset decens, vt sanguinē funderet. Vnde Ioannes Baptista Christi redemptorem appellās, dixit: Ecce agnus Dei, ecce qui tollit peccatū mundi,] quo nomine Beda attestatore originale peccatum intelligit. Peccatum autem hoc in primo parente nostro superbiæ fuit. Sapiens enim ait: Initium omnis peccati superbia.] Initium autem omnis peccati originale peccatum fuit, dicente Paulo: Per vnum hominem, id est, per peccatum vnius hominis, peccatum in hunc mundum introiuit, Quare Christus primò & præcipuè in mundum venit, vt peccatum superbiæ deleteret, & vt se saluatorem hominis, a superbiæ veneno, in quod inciderat, faceret. Ergo Saluatoris nomen, ad superbiam comparatum, nomen est humilitatis: quomodo enim nos ille a superbiā nisi humilitatem docendo, & se humiliando, liberaret? Sed pergis inquirere quodnam aliud nomen Christi sit nomen magistri humilitatis? Infans & puer. Inuenietis, ait, infantem pannis inuolutum, & positum in præsepio. Et postquam consummati sunt dies octo, vt circumcideretur puer.] Si nomina infantis, & pueri nomina alicuius magistri sunt, non alterius profectò, quàm magistri humilitatis sunt. Nam quid, quaeso, aliud puer quàm humilitatem docebit, cuius paruitas, cuius simplicitas humilitatem prædicat? & in exemplum humilitatis proponitur, Domino proclamante: Amen dico vobis, nisi conuersi fueritis, & efficiamini sicut paruuli, non intrabitis in regnum caelorum.] Paruuli, inquit Chrysostomus, non inuidere, nec alienam expectare gloriam, nec primatus desiderare dignitatem noverunt, sed maximam hanc virtutem possident, puram dico simplicitatem & humilitatem. Et paulo post: Paruuli, nec si contumelientur, aut verberentur, afficiuntur odio: nec si laudantur, aut honorantur, vlla commouentur arrogantia. Aues audire alia nomina Saluatoris tui, quæ ipsum magistrum humilitatis esse designent: ipse Filius Dei se filium hominis appellat. propter naturam humanam susceptam. De quo in Daniele scriptum est: Et ecce in nubibus caeli quasi Filius hominis veniebat.] Et ipse de se ait: Filius hominis non habet vbi caput reclinet.] Hoc nomen summæ abiectionis est. Nam si adole-

scens aliquis, filius regis ditissimi, ac potentissimi, & ancillæ despectissimæ, atque pauperrimæ, nomen patris supprimeret, & se seruæ filium appellaret, quis non videat hoc ad eius deiectionem pertinere? O Christe Iesu, ò verè Fili Dei, ò vniuersarum rerum Domine, filium hominis te vocas, ad quid? Nisi vt naturam humanam tibi charissimam ostenderes, & vt in tantæ dignationis ac deiectionis nomine te magistrum humilitatis demonstrares? Denique ais per os Dauidis: Ego sum vermis, & non homo, opprobrium hominum, & abiectio plebis.] Et dum te minorem hominibus vocas, & non iam filium hominis, sed opprobrium hominum appellas, magistri humilitatis nomina tibi gratissima esse demonstras.

Nomen autem hoc Magistri humilitatis, Dominus noster Iesus Christus opere ipso confirmauit: nam humilitatem exemplo & verbis continuò docuit. Exemplo quidem, quoniam nullum fuit opus in vita eius, quod non ad humilitatem pertineat, quod non humilitatem redoleat. Lege quatuor Euangelia ab initio vsque ad finem, & inuenies tot exempla humilitatis, quot verba: parum dixi: Inuenies in qualibet actione Domini multa ac varia humilitatis exempla. Quod Basilus sapienter animaduertens, ait: Vniuersam namque Domini dispensationem ad humilitatem nos instruere deprehēdimus. Cum infans esset, mox in spelunca, nec lecto, sed præsepi componitur. Deinde in domicilio fabri & matris pauperulæ enutritur, subditus matri & illius sponso. Docetur audiens, quorum non egebat: interrogans verò, & interrogando admirabilem declarabat sapientiam. Subditur Ioanni, & Baptifinum suscipit a seruo Domini. Nemini aduertariorum resistit, neque inenarrabilem suam potestatem in quemquam vibrat, sed quasi potentioribus cedit, & potestati temporariæ potentiam, quam ille habebat, permittit. Principibus sacerdotum in forma rei sistitur, ad præsidem ducitur, & iudicium illius sustinet. Et cum posset calumniatores suos arguere, silentio tolerat illorum calumnias. Conspuitur a seruis ac vilissimis pueris. Morti traditur, eique hominum iudicio turpissimæ. Ita hominem omnia ab ipsa natiuitate ad mortem vsque exercuerunt. Et ad idem Augustinus inquit: Tanta est humane humilitatis utilitas, vt eam suo commendaret exemplo etiam diuina sublimitas, quia homo superbus in æternum periret, nisi illum Deus humilis inueniret. Venit enim Filius hominis querere; & saluum facere quod perierat. Perierat autem, superbiæ deceptoris secutus, ergo humilitatem redemptoris sequatur inuentus.] Hæc Augustinus Hæc omnia de datis à Christo innumera bilibus humilitatis exemplis dicta sint. At si verba eius meditemur, nullum est eorum (ita planè sentio) quod non humilitatis virtutem doceat. Sed aliquando docuit mansuetudinem? Tunc humilitatem docuit. Sed non semel docuit abstinentiam? Tunc humilitatem docuit. Sed ad alias virtutes est exhortatus? In illis omnibus nos de via humilitatis eruduit. Si Hieronymus vir sapientissimus eximius Ecclesiæ doctor, & iam senex, & grauissimis studiis occupatus, tumulam virgunculam (vt ipse in quadam epistola pollicetur) prima litterarum elementa proferre docuisset; nonne ipsum litteras docere, esset humilitatem docere, quia vera & efficax doctrina humilitatis esset, quod vit tantus ad hæc infima docenda se demitteret? Ita sanè cum Filius Dei, & supremus Dominus Angelorum & hominum, os suum aperuit, vt nos vilissimos & ignorantissimos de virtutibus erudiret, simul quamlibet virtutem

Psal. 21.
7.

Basil.
hom. 12.
de Hu
mit.

August.

docens

docens, humilitatem docuit, dum ad docenda vita spiritualis elementa propter nos se deiecit.

Hinc autem constat, Christum semper ea hominum oculis obiecit, quæ magistrum ac præceptorem humilitatis decebant. In summa paupertate & abiectioe natus & educatus est: vsque ad trigessimum ætatis annum silentium & secessionem coluit: munus prædicationis à baptisate, ab opere scilicet eximie humilitatis incæpit: penitentiam & appropinquationem regni cælorum, sine fastu, sine apparatu, non in locis honorificentissimis, sed in vicis, in plateis, in littore maris, in domibus hominum priuatorum, & quotiescumque occasio se obtulit, prædicauit: regnum sibi oblatum & vanos honores recusauit: paruulos, mendicos, & ignaros ad Apostolatam vocauit: hominibus abiectis, & nulla dignitate fulgentibus, animæ & corporis sanitate impertiuit: miracula & transfigurationis gloriam silentio regi & abscondi præcepit: in victu, & vestibus, & reliquis huiusmodi, quæ homo quilibet de media plebe possideret, assumpsit: modicas superbiæ scintillas à cordibus Discipulorum resurgentes statim extinxit: nihil vehementius quam ambitionem & elationem increpuit: genus mortis omnium ignominiosissimum, nepe supplicium crucis elegit: nulla pompa sepultus est: post resurrectionem suam pauperibus apparuit: humiles fratres vocauit: puillos, more boni pastoris, quæsiuit. Hos suæ ascensionis testes, & euangelicæ legis seminatores esse voluit, & ad dexteram Patris sedens, in humiles oculos suæ misericordiæ coniecit. Nam excelsus Dominus, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Nihil ergo, ô Domine, de te scimus, nihil de te cogitamus, quod non sit humilitatis præceptore dignum, quod non te magistrum humilitatis prædicet, quod non te amatorem humilitatis esse delectet. Immo audio te dicentem per os Augustini serui tui, & magni Doctoris Ecclesiæ tuæ: Discite à me non mundum fabricare; non cuncta visibilia & inuisibilia creare; non in ipso mundo mirabilia facere, & mortuos suscitare, sed quoniam mitis sum & humilis corde. Humilitatem quidem in intimo cordis habebas, quia eam tenerimè diligebas, quia eam non coactè, sed spontaneè & lubenter admittebas, quia ei cor tuum voluntatemque tuam veluti dedicaueras. At qui eras humilis corde, non tantum humilitatem præferebas in corde, sed ea cunctas tuas actiones condiebas, & in omni occasione monstrabas. Id sanè ut vita esset muneri humilitatem docendi similis, & prædicatæ doctrinæ conformis. Hanc virtutem, ô lector, ingerit Christus in cordibus omnium iustorum suorum, & in externis operibus eorum lucere facit. Sempèrque quo iustiores sunt, eo sunt modeltiores; & quo magis puritate proficiunt, eo magis crescunt humilitate. Quia enim Christus & iusti sunt caput & corpus, oportuit vt tam in illo, quam in istis humilitatis doctrina luceret, vt dum nos imperfecti hunc humilitatis præceptorem siue in se ipso, siue in membris inspicimus, huius celsæ virtutis desiderii imbuamur.

His etiam, qui humilitatem ex Christo discunt, diuitiæ Christi promissæ sunt. Diuitiæ non fallaces, sed veræ; non breues, sed perpetuæ; non huius sæculi fortunæ expositæ, sed prouidentia Domini ab omni casu, & periculo custoditæ. Id significant illa verba: Qui se humiliat, exaltabitur, quibus humilium gloria & altitudo inferius exponenda continetur. Illa item prima beatitudo:

A Beati pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Quem locum ferè omnes Patres antiqui de humilitate intellexerunt. Augustinus quidem sic hunc locum interpretatus est. Legimus scriptum de appetitione reum temporalium: Omnia vanitas, & præsumptio spiritus. Præsumptio autem spiritus audaciam & superbiam significat. Vulgò etiam magnos spiritus superbi habere dicuntur: & rectè, quandoquidem spiritus etiam ventus vocatur. Vnde scriptum est: Ignis, grandis, glacies, spiritus procellarum. Quis verò nesciat superbos inflatos dici, tanquam vento distentos? Vnde est etiam illud Apostoli: Scientia inflat, charitas verò ædificat. Quapropter rectè hic intelliguntur pauperes spiritu, humiles & timentes Deum, id est, non habentes inflatum spiritum. Nec aliunde omnino incipere oportuit beatitudinem; siquidem peruentura est ad summam sapientiam. Initium autem sapientiæ timor Domini. Quoniam & è contrario; [Initium omnis peccati superbia] scribitur. Superbi ergo appetant & diligant regna terrarum. Beati autem pauperes spiritu, quoniam ipsorum est regnum cælorum. Eundem sensum tenens Leo Papa, sic ait: De quibus pauperibus veritas loqueretur, fortè esset ambiguum, sic dicens: Beati pauperes; nihil adderet de intelligenda pauperum qualitate, & sufficere videretur ad promerendum regnum cælorum ea sola inopia, quam multi graui & dura necessitate patiuntur. Sed cum dicit: Beati pauperes spiritu, ostendit, eis regnum cælorum tribuendum, quos humilitas commendat, animorum magis, quam indigentia facultatum. Dubitari autem non potest, quòd humilitatis istius bonum, facilius pauperes, quam diuites assequantur, dum & illis in tenuitate amica est mansuetudo, & istis in diuitiis familiaris elatio. Veruntamen in plerisque diuitibus inuenitur hic animus, qui abundantia sua non ad tumorem superbiæ, sed ad opera benignitatis vtatur, idque pro lucris maximis numeret, quod ad releuandam miseriam alieni laboris impenderit. Omni generi atque ordini hominum datur in hac virtute confortium, quia possunt proposito esse pares, impares sensu. Nec interest quantum sint in facultate terrena dissimiles, qui in spiritualibus bonis inueniuntur æquales. Beata igitur illa paupertas, quæ rerum temporalium amore non capitur, nec mundi opibus augeri appetit, sed cælestibus bonis discedere concupiscit. Tertium adducamus Chrysostomum, & reliquos, ne longiores simus, prætermittamus, cuius hæc est oratio: Pauper spiritu est humilis corde, id est, pauperem spiritum habens, qui non magna sapit de se. Sicut ex diuerso, diues spiritus, intelligitur magna de se sapiens, & superbus, qui non implet mandatum Christi, dicentis. Nisi conuersi facti fueritis sicut puer iste, non intrabitis in regnum cælorum. Qui enim iam conuersus factus est sicut puer, ille est & pauper spiritu. Et qui pauper est spiritus ille conuersus, factus est sicut puer. Et secundum testimonium quidem Christi & Apostoli [plenitudo legis dilectio est,] tamen nutrit dilectionis, humilitas est, & totius mali odij mater, superbia. Ergo totius boni initium humilitas est, & totius mali superbia. Denique & perditionis initium à superbia cepit per diabolum; initiumque salutis ab humilitate per Christum; propterea conuenienter & omnium beatitudinum humilitatem fecit initium. Et quare non

manifestè

Mat. 5.3.

Aug. lib. 1. de sermone Domini in monte. c. 1. 10. 4.

Psal. 148. 8.

1. Corint. 8. 1.

Psal. 110. 10. Eccl. 10. 15.

S. Leo Pa. homil. in festo omnium SS.

Psal. 137. 6.

Aug. ser. 10. de uerbis Domini. c. 1.

Matth. 23. 12.

Chrysost. Homil. 9. in Matt.

Roman. 13. 10.

manifestè dixit, Beati humiles spiritu? Ego hunc potui tantummodo rationis inuenire colorem, vt non solum humiles ostendat, sed etiam indigentes humiles, qui sic sunt humiles, vt semper adiutorium Dei sint mendicantes.] Hactenus illi. Humilitatis ergo Magister Christus diuitias suas humilibus promittit, & humilitatem discipulis prærogauit, quia videlicet cupit promissione tantæ mercedis, qua humiles ditat, humilitatis præceptor agnosci. Ideoque primo loco humilibus æternum præmium pollicitus est, & deinde iustis, & iugentibus, & esurientibus, & sitientibus iustitiam, & misericordibus, & mundis corde, & pacificis, & persecutionem sustinentibus eandem mercedem sub aliis nominibus obrulit, vt intelligeremus, humilitatem aliarum virtutum esse radicem, quam qui perfectè adeptus est, reliquorum insignium operum mercede non caruit. Non erit quis mitis & reddens bonum pro malo, nisi fuerit humilis, qui se pœna dignum reputet. Non ingebit pro bonis absentibus, nisi humilitate se carere bonis agnouerit. Non esuriet, nec sitiet iustitiam, qui superbia elatus existimauerit se implere omnem iustitiam. Non erit misericors, nisi verissima cognitione sui se miseris subiicere putauerit. Non erit mundo corde, qui elatione & arrogantia forduerit. Nec pacificus, qui non se aliis modeste subiecit. Nec tandem erit patiens, qui per humilitatem motus excusantes & tegentes, peccata sua non tota mentis contentione compresserit. Si itaque humilitas aliarum virtutum mater est, in qua continentur tanquam in semine, iure optimo diuitis Domini, & gloria exaltationis accrescit. Constatque, Christum humilitatis magistrum in tantum cupere, vt ab eo hanc scientiam discamus, quod pro labore, quem in adeptione eius impendimus, non multum reputet regnum nobis cælorum polliceri, & æternis opibus cumulare.

Vniuersæ quoque virtutes ita à Domino traditæ sunt quasi humilitate intextæ, & in eius perfectionem assumptæ. Meditemur, rogo, quomodo Christus alias virtutes docuit, & in eis nos humilitatis admonitos manifestè comperiemus. Manifestauit se hominibus, cum primùm natus est, quod opus fuit summæ charitatis; sed manifestauit se pastoribus, & nuncios suos contempta mundi superbia, pauperibus misit, quod est humilitatis insigne. Vocatus Iesus, quod est opus veritatis, quid enim verius, quam illum salutem vocare? Sed ibi non defuit circumcissionis humilitas, quasi sublimitatem nominis condians, & illud non ex fastu, sed ex necessitate assumptum apertens. Adoratur à regibus puer: ô quanta magnanimitas! quod filius (vt putabatur) pauperis fabri à regibus adoratur: sed adoratur in stabulo; adoratur, non in throno, sed in Virginis gremio, vt in tanta magnanimitate non deesset humilitas. Apparet inter Doctores, & inter sapientes duodenis Doctor, qui in tam tenera ætate, homines & Angelos sapientia præcellerat, hoc opus sapientie est: sed apparet audiens, apparet interrogans, quod in tam sapiente Doctore, & omnia sciente opus est humilitatis. Post munus verò prædicationis assumptum, docet orare, docet & humiliari, & orantem, se peccatorem & infirmum agnoscere. Docet, inquam, illum dicere: Dimitte nobis debita nostra: & ne nos inducas in tentationem.] Docet confidere, & docet humiliari. Nolite, inquit, timere pusillus grex. Ne timeatis, sed ne (vt vestra fiducia sit mihi

Matt. 6.
13.

grata) vestra pusillitatis obliuiscamini. Docet non iudicare, non damnare, & docet humiliari. Nolite, inquit, iudicare, & non iudicabimini: nolite condemnare, & non condemnabimini.] Ac si diceret: Ne superbiatis. Habetis vnde iudicemini: habetis quare condemnemini; ne igitur vos iudicium temerarium feratis; ne alios sine causa & sine potestate damnetis: si aliter feceritis, in damnationem cadetis. Docet dimittere, docet dare, docet & humiliari. Dimitte, & dimittemini; date, & dabitur vobis.] Vos peccatores estis, vos mendicetis. Dimitte ergo iniurias, vt remissionem peccatorum impetretis; date eleemosynam paruum bonorum temporarium, vt eleemosynam magnam salutis animæ recipiatis. Docet prædicare; docet, dæmones ex obsessis corporibus pellere; docet & humiliari. Quare exultantibus discipulis quia dæmonia illis subiicerentur, non nihil in eorum cordibus elationis insurgentis conspexit. Videbam, inquit, Sathanam quasi fulgur de cælo cadentem.] Id est: ne ob rectè gesta, & ob victos dæmones efferamini, quia Sathan ob elationem de cælo cecidit, & locum gloriæ sublimem, ad quem sine superbia admitteretur, per superbiam amisit. Breuiter, nullum est opus Saluatoris, in quo non humilitas luceat: nullum verbum, nullæ doctrina, aut palam explicata, aut parabolis tecta, in qua non humilitas splendeat: nullum miraculum, quod non humilitas condiat: nulla passio, à qua humilitas inueniatur aliena. Omnem perfectionis doctrinam humilitate contexit, vt superbiam Adæ cunctis operibus veteris hominis infertam destrueret, & nos ad studium humilitatis incitaret. Quin & in tota sacra scriptura (si attentè consideremus) se Dominus superbiorum hostem & humilium amatorem ostendit. Iam illos deprimit, istos exaltat: iam illos abiicit, & repellit, istos verò nexibus sui amoris astringit, quia virus superbiæ, quod totam humanam naturam peruagabatur, non potuit à cordibus hominum remediis minoribus ablegari.

Ac tandem prima disciplinæ Christianæ elementa humilitate continentur, quam primo loco oportet addiscere, vt alias partes huius sacræ scientiæ discamus. Et qui aliquo saltem gradu non fuerit humilis, non solum non poterit ad perfectionem ascendere, verum nec ad initia virtutis accedere, nec salutem obtinere. Ostende mihi superbum iustum, superbum sanctum, superbum Deo gratum, & ego confitebor tibi, quod spiritualis doctrina ab humilitate non pendet. At si hunc non mihi ostenderit (& certus sum, quod nunquam ostendes) mihi persuasum habeo, Christum humilitatis magistrum ita humilitatem docere, vt sine illa virtutes alias non doceat, & neminem ad perfectionis fastigium adducat. Si ergo ipse se Magistrum humilitatis vocat, tu discipulus humilitatis voceris. Si ille perpetuò verbis & exemplis humilitatem docuit, tu eam, in quocumque sis perfectionis gradu, semper addices. Si ille in tota vita sua, humilitatis se professorem exhibuit, tu vicissim te modestæ amatorem exhibebis. Promittit ille humilibus diuitias suas, tu eas humilitate conquire. Quicquid docuit, humilitate condiuit, vt tu suspectum habeas, quod non humilitatis censura probauerit. Humilitas ergo doctrina Christi est, quam omnino oportet addiscere, vt eius discipulus habearis. Via cæli est non ardua, sed facilis, quam si non ingressus

fueris,

Luca 6.
37.

Luca 6.
38.

Luca 10.
18.

Bern. ser. 2. de inuincio in capite.

fueris, nunquam ad statum beatitudinis optatum peruenies. O quam verè, quam sapienter hanc viam Bernardus tibi proponit. Quid, inquit, tu inflaris, ò homo? Quid extolleris sine causa? Quid alta sapis, & oculi tui omne sublime vident, quod tibi non cedit in bonum? Sublimis quidem Dominus: sed non ita proponitur tibi. Laudabilis magnitudo illius, non etiam imitabilis. Eleuata est magnificentia illius, & non poteris ad eam, nec, si te ruperis, apprehendes. Accedit, inquit, homo ad cor altum, & exaltabitur Deus. Excelsus siquidem Dominus, & humilia respicit, & alta à longè cognoscit. Humiliare, & apprehendisti. Hæc planè lex pietatis: & propter hanc legem sustinui te Domine. Si fortè sublimitatis esset via proposita, & illic iter, quo offenderetur salutare Dei, quanta facerent homines, vt exaltarentur? Quam crudeliter inuicem sternerent, inuicem conculcarent? Quam impudenter reperent, manibusque, & pedibus conarentur in altum, vt imponerent se se homines super capita aliena? Et certè, qui contendit supergredi proximos, multas inueniet difficultates, multos habebit amulos, multos patietur contradictores, ascendentes equidem ex aduerso. Nihil verò facilius est volenti, quam humiliare semet ipsam. Hoc verbum est, dilectissimi, quod omnino nos reddit inexcusabiles: vt ne tenue quidem nobis velamen prætereunda liceat.] Hactenus ille. Fugiat itaque à cordibus nostris elatio, fugiat hostis humilitatis ambitio: & siquidem scholam Christi, nempe religiosam professionem frequentamus, in doctrina Christi addiscenda, quæ humilitas est, tota mens nostra versetur. Non recedamus ab ea præstantissima viuendi ratione, quam semel mundum deserendo suscepimus. Ab ea autem profectò recedimus, si, studio humilitatis reiecto, semina superborum desideriorum, à protoparente relicta, in cordibus nostris seruamus. Nihil enim præstat humilitatis amicus, & externa humilitatis ostensio, si desit humilitatis substantia, quam in sola Christi sequela, & in suscipienda eius doctrina, humilitatis virtute contenta, posita esse nequaquam ambigimus.

Humilitatem esse summam totius disciplinæ Christianæ.

CAPVT IV.

His, quæ in præcedenti capite dicta sunt, quæstio statim magnæ difficultatis emergit, quare Saluator noster, qui vniuersas virtutes docturus aduenierat, potius Magister humilitatis, quam misericordiæ, aut fortitudinis, aut aliarum virtutum voluerit appellari. Huius enim ratio esse non potest humilitatis præstantia, quia si virtutum naturam spectemus, aliæ (vniuersa Theologia clamante) inueniuntur præstantiores. Certè quidem præstantior est Fides, mentem nostram Dei verbis & diuinæ reuelationi submittens. Excellentior est spes, æternam beatitudinem, & apta instrumenta ad eius affectionem expectans. Sublimior est Charitas, Deum propter se ipsum, & proximum propter Deum, amoris actione complectens. Quid, quod & Prudentia, & Iustitia, & Fortitudo Temperantiæ præferuntur, cuius partem in superioribus,

Lib. 3. p. 2. c.

A humilitatem fecimus: neque ipsam reliquis temperantiæ partibus anteponere audeamus? Quid igitur habet humilitas, propter quod debuit tam insigni prærogatiua fulgere, vt Christus Magister humilitatis in scriptura vocetur, & hoc nomen externa specie humile, aut certè non nimis cellsum tantæ maiestati deferatur? Euoluamus scripturas sacras an sit aliquid, quod huic implexæ quæstioni satisfaciatur. Sæpe legimus filios minores nati maioribus fuisse prælatos. Dominus Abel Caino prætulit, & hoc reiecto, illum, secundum sententiam communem scholæ, initium Ecclesiæ constituit, Ephraim minor ætate Manassi maiori præfertur, & ac si esset maior prius quam primogenitus nominatur. Et scriptum est: **B** Faciat tibi Deus sicut Ephraim, & sicut Manasse. Constituitque Iacob Ephraim ante Manasse.] Quin & Iacob minor Esau maiori saltem in acceptione bonorum temporalium prælatus est. Legimusque in Malachia: Dilexi Iacob, Esau autem odio habui.] Idem quoque in filiis Isai factum esse scimus. Ad ductis namque filiis maioribus in conspectu Samuëlis, audit: Non elegit Dominus ex istis:] vocato verò paruulo, qui pascebat oves, hic ex imperio Domini est in regem electus. Si ergo non semel, non bis, sed sæpius Dominus filios minores elegit, & maioribus anteposuit: quid mirum si inter virtutes selectissimas filias gratiæ, humilitatem quasi natu minorem, ad hoc quòd sua doctrina sit, & vocetur, eligat, & in hac dignitate cæteris præferat? Et sanè si causam, quare illi minores fratres maioribus præpositi sint, inquitamus; non aliam, quam diuinam voluntatem ita statuentem inueniemus. Quod in filiis Isaac Apostolus Paulus manifestè testatus est, dicens: Cùm nondum nati fuissent, aut aliquid boni egissent, aut mali, non ex operibus, sed ex vocante dictum est: Quia maior seruiet minori.] At in hac humilitatis prælatione aliqua fortè causa est ex parte humilitatis ipsius, quare. Christi doctrina vocetur, ex qua eius maxima dignitas elucebit.

Christus omnis iustitiæ ac sanctitatis præceptor dici debuit, quare (vt iam notauimus) absolute & sine aliquo addito præceptor aut magister dictus est. Præceptor, dixit Petrus, per totam noctem laborantes nihil cepimus: in verbo autem tuo laxabo rete.] Nihil vtiq; sine te cepimus, quia nihil omnino boni sine tua gratia, aut sine tuo auxilio mouente præstare possumus. In verbo autem tuo laxabimus rete, vt industria nostra, quæ sine verbo tuo nihil apprehendit, in verbo tuo capiat meritum multitudinem copiosam. Et decem illi leprosi: Iesu præceptor miserere nostri:] tu solus verus es præceptor, qui potes omnem miseriam falsitatis depellere, & ab omnibus malis docendo & iuuando liberare. Et alius quidam dixit: Magister, sequar te quocumque ieris.] Nam tu ductor ad omnem virtutem es, & nunquam in locum salutis ibo, si gressus meos à tua imitatione separauero. Vocatus est etiam Dominus iustitiæ magister, quoniam iustitia generalis est virtus omnem virtutem continens, à qua, qui rectè viuunt, & mandata custodiunt, iustorum denominationem accipiunt. Deditque nobis æternus Pater Filium suum, doctorem iustitiæ,] à quo non hanc aut illam tantum virtutem, sed omnem profus virtutem discamus, & quidquid nobis ad salutem necessarium est ipso præceptore compatemus. Quo loco Septuaginta verterunt, Dedit vobis escas aut alimenta iustitiæ; quia in Christo & per

Christum,

Docet Aug. 15. de ciuit. c. 1. c. ad Epsal. 141

Genes. 48. 20.

Malachia 1. 2.

1. Reg. 16. 10.

Rom. 9. 11.

Luca 5. 5.

Luca 17. 13.

Matth. 8. 19.

Ioel. 2. 23.